

مرجع سوالات و محتوای آموزشی

از ابتدایی تا کنکور

زبان خارجی

کامپیوتر و فناوری

www.novinmad.ir

[کلیک کنید]

سطح و حجم

حجم: مقدار فضایی که یک جسم اشغال می کند حجم نام دارد و حجم را با حرف **v** نشان می دهند.

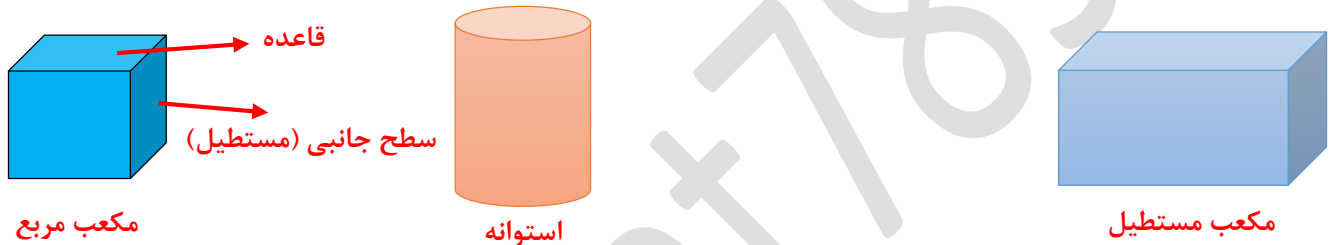
انواع حجم: (۱) حجم هندسی (۲) حجم غیر هندسی

حجم هندسی: دارای شکل ها و خواص مشخص و تعریف شده هستند.

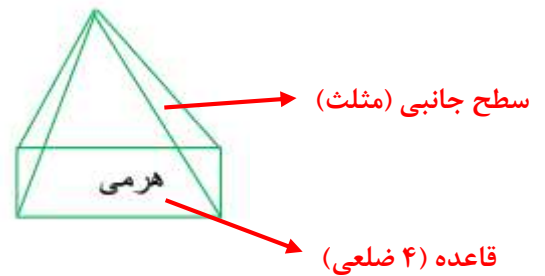
حجم غیر هندسی: دارای شکل ها و خواص مشخص و تعریف شده نیستند.

انواع حجم هندسی: (۱) حجم منشوری (۲) حجم مخروطی و هرمی (۳) حجم کروی

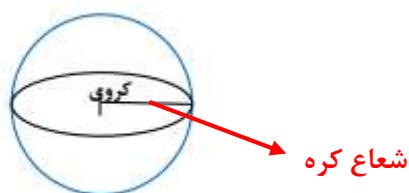
مشخصات حجم منشوری: دارای دو قاعده مساوی و سطح جانبی (کناری) از مستطیل تشکیل شده است:

مشخصات حجم مخروطی و هرمی: دارای یک قاعده (چند ضلعی) و سطح جانبی که از مثلث تشکیل شده در یک راس مشترک هستند:

مشخصات حجم کروی: گرد هستند. قاعده و زاویه ندارند:

اجزای شکل های منشوری : (۱) **قاعده** : دو سطح بالا و پایین را قاعده می گویند.

(۲) **وجه جانبی** : به سطح اطراف (کناری) وجه جانبی می گویند.

(۳) **یال** : از برخورد هر دو وجه یال به وجود می آید.

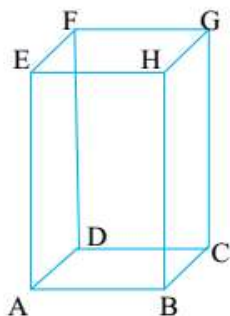
(۴) **راس** : محل برخورد هر سه وجه یا محل برخورد یال ها را راس می گویند.

(۵) **ارتفاع** : فاصله بین دو قاعده را ارتفاع می گویند.

نکته : برای تعداد یال یک شکل منشوری از رابطه مقابل استفاده می کنیم : $3 \times \text{تعداد وجه} = \text{تعداد یال}$

نکته : برای تعداد راس یک شکل منشوری از رابطه مقابل استفاده می کنیم : $2 \times \text{تعداد وجه} = \text{تعداد راس}$

مثال : با توجه به شکل داده شده به سوالات پاسخ دهید :

الف) تعداد قاعد و نام هر قاعده : **دارای دو قاعده** - $(ABCD, EFGH)$

ب) تعداد یال و نام دو یال را بنویسید : $12 = 4 \times 3 = \text{تعداد یال}$ - (EH, HB)

ج) تعداد راس و نام سه راس را بنویسید : $8 = 4 \times 2 = \text{تعداد راس}$ - (E, B)

د) تعداد کل وجه ها و تعداد وجه جانبی : **تعداد کل وجه ها ۶ وجه - تعداد وجه جانبی ۴ وجه**

ه) تعداد ارتفاع و نام دو ارتفاع را بنویسید : **تعداد ارتفاع ۴ تا** - $(AE - HB)$

مثال : در یک منشور ۱۰ پهلو :

تعداد وجه : ۱۰ وجه تعداد راس : $20 = 10 \times 2$ تعداد یال : $30 = 10 \times 3$ تعداد قاعده : ۲ تا

رابطه حجم منشوری : برای به دست آوردن حجم منشوری از رابطه ی زیر استفاده می کنیم :

رابطه به صورت کلامی : **ارتفاع \times مساحت قاعده = حجم منشور**

رابطه به صورت جبری : **$v = s \times h$**

درسنامه و نکات کلیدی

فصل ششم

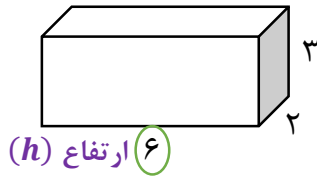
سال هفتم

سطح و حجم

مساحت مستطیل

$$v = s \times h$$

$$v = (2 \times 3) \times 6 = 36$$

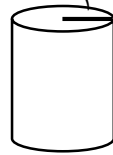

مساحت دایره

$$v = s \times h$$

ارتفاع (h)

$$v = (2 \times 2 \times 3/14) \times 5 = 62/8$$

مثال: قاعده یک منشور سه پهلو مثلث قائم الزاویه که اضلاع قائم آن ۳ و ۴ سانتی متر است. اگر ارتفاع منشور ۸ سانتی متر باشد حجم منشور را به دست آورید.

$$v = s \times h \Rightarrow v = \left(\frac{3 \times 4}{2}\right) \times 8 \Rightarrow v = 6 \times 8 = 48 \text{ cm}^3$$

مثال: قاعده هر یک از منشورهای زیر از دید بالا چه شکلی است.

سه پهلو : مثلث

۵ پهلو : ۵ ضلعی

مکعب : مربع

استوانه : دایره

مساحت جانبی منشور: از مجموع سطح های جانبی منشور مساحت جانبی حاصل می شود:

ارتفاع \times محیط قاعده = مساحت جانبی

رابطه به صورت کلامی:

$$s = p \times h$$

رابطه به صورت جبری:

مثال: مساحت جانبی مکعب مستطیلی را به دست آورید که طول و عرض و ارتفاع آن به ترتیب ۵ و ۳ و ۴ سانتی متر باشد.

محیط مستطیل

$$s = p \times h \Rightarrow s = [(5 + 3) \times 2] \times 4 \Rightarrow s = 64 \text{ cm}^2$$

مساحت کل منشور: از مجموع مساحت جانبی و مساحت دو قاعده مساحت کل منشور حاصل می شود:

مساحت دو قاعده + مساحت جانبی = مساحت کل

رابطه به صورت کلامی:

$$S = s + \text{دو قاعده}$$

رابطه به صورت جبری:

مثال: شعاع قاعده استوانه ۳ سانتی متر و ارتفاع آن ۱۰ سانتی متر است. مساحت کل استوانه چند سانتی متر مربع است.

$$s = p \times h$$

$$S = \pi r^2$$

$$S = s + \text{دو قاعده}$$

$$s = (6 \times 3/14) \times 10 = 188/4$$

$$S = 3 \times 3 \times 3/14 = 28/26$$

$$S = 188/4 + 56/52$$

$$s = 188/4 \text{ cm}^2$$

$$S = 28/26 \times 2 = 56/52 \text{ cm}^2$$

$$S = 244/92 \text{ cm}^2$$